

УДК 343.983

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2022-1-5-12>**Отришко Артем Олегович,**аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4584-9168>

ПРЕДМЕТ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНОГО ПОСЯГАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Вивчення криміналістичної характеристики незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами вимагає окреслення предмету кримінально-протиправного посягання вказаних злочинів, визначення його поняття, змісту та значення у методиці розслідування. До предмету кримінально-протиправного посягання належать матеріальні об'єкти, що є уособленням суспільних відносин, посягання на які є кримінально караними. Аналіз наукових розробок свідчить, що предметом кримінально-протиправного посягання злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 Кримінального кодексу України, є зброя, а саме такі її види: бойова вогнепальна зброя, спортивна зброя, холодна зброя, нарізна мисливська зброя, бойові припаси, вибухові речовини. Зброя несе загрозу життю та здоров'ю людей, стаючи знаряддям вчинення тяжких злочинів. Обіг зброї серед цивільного населення без передбаченого законом дозволу спричинює зростання рівня злочинності, ускладнення криміногенної обстановки, вчинення тяжких злочинів проти життя і здоров'я, використання зброї у злочинній діяльності організованих злочинних груп і злочинних організацій. У статті акцентовано увагу на взаємозв'язку елементів криміналістичної характеристики незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Зокрема, кореляційні зв'язки предмета кримінально-протиправного посягання з іншими елементами криміналістичної характеристики вказаних злочинів зображено у такому вигляді: «особа злочинця» – «предмет кримінально-протиправного посягання»; «спосіб вчинення злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»; «слід злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»; «обстановка злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»; «особа злочинця» – «спосіб вчинення злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання». За результатами аналізу слідчої та судової практики визначено, що до типового предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами належать: 1) бойова вогнепальна зброя; 2) спортивна зброя; 3) нарізна мисливська зброя; 4) бойові припаси; 5) вибухові речовини; 6) холодна зброя.

Ключові слова: криміналістична характеристика, предмет кримінально-протиправного посягання, зброя, незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Постановка проблеми. Зброя несе загрозу життю та здоров'ю людей, стаючи знаряддям вчинення тяжких злочинів. Обіг зброї серед цивільного населення без передбаченого законом дозволу спричинює зростання рівня злочинності, ускладнення криміногенної обстановки, вчинення тяжких злочинів проти життя і здоров'я, використання зброї у злочинній діяльності організованих злочинних груп і злочинних організацій. Предметом кримінально-протиправного посягання злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 Кримінального кодексу України, є зброя, а тому доцільним є визначення типового предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вивчення методики розслідування незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами важливим є розкриття криміналістичної характеристики вказаних злочинів і формулювання її структурних

елементів, зокрема вивчення такого елемента криміналістичної характеристики незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, як предмет кримінально-протиправного посягання. Це питання було розглянуто у дослідженнях Д.В. Андреева, В.С. Бондара, С.С. Вітвіцького, А.О. Волобуєва, О.О. Волобуєвої, М.В. Кривоноса, С.П. Мельниченка, Р.В. Мовчана, Є.В. Пряхіна, М.І. Скригонюка, О.С. Тарасенка, М.Г. Щербаковського та ін.

Виклад основного матеріалу. Одним із елементів криміналістичної характеристики є предмет кримінально-протиправного посягання, до якого належать найрізноманітніші фізичні об'єкти органічного та неорганічного походження, які є матеріальним вираженням суспільних відносин. Такі об'єкти характеризуються насамперед ознаками їх агрегатного стану, споживчим значенням і фізико-хімічними властивостями. Для криміналістичної характеристики предмет кримінально-протиправного посягання важливий насамперед

як слідоутворюючий об'єкт, через сліди, що він може залишити на взаємодіючих об'єктах (злочинці, обстановці місця події). Тому опис саме цих ознак дозволяє найбільш об'єктивно прогнозувати наявність слідів-відображень у матеріальній сфері [6, с. 132].

В.Д. Берназ і М.В. Салтєвський у структурі криміналістичної характеристики розглядають предмет безпосереднього посягання як найрізноманітніші фізичні тіла (речі та предмети) органічного та неорганічного походження. Криміналістика досліджує здебільшого тверді, рідкі та газоподібні тіла з позиції взаємодії та слідоутворення, їх якісного та кількісного стану, можливостей ототожнення засобів вчинення злочину з їх відображеннями [2, с. 206].

Оскільки предметом безпосереднього посягання у криміналістиці є речі матеріального світу, якими прагнуть завладіти злочинці та на які спрямовані протиправні дії, до предмету безпосереднього посягання злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 КК України, належить зброя.

Предмет злочинного посягання як елемент криміналістичної характеристики злочину містить відомості, що характеризують найбільш типові безпосередні об'єкти злочинного посягання, які дозволяють робити висновки про інтереси та деякі типові властивості особи злочинця. Він тісно пов'язаний із обстановкою злочину, способом вчинення злочину та злочинною поведінкою особи [8, с. 394]. У криміналістиці взаємозв'язок елементів криміналістичної характеристики називають кореляційними зв'язками, дослідження яких надає інформацію про взаємозалежність елементів криміналістичної характеристики та дозволяє отримати повну інформацію про той чи інший елемент. З огляду на те, що криміналістична характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами охоплює особу злочинця, спосіб вчинення злочину, сліди злочину, предмет кримінально-протиправного посягання й обстановку злочину, доцільно відобразити кореляційні зв'язки вказаних елементів у такому вигляді:

- 1) «особа злочинця» – «предмет кримінально-протиправного посягання»;
- 2) «спосіб вчинення злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»;
- 3) «сліди злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»;
- 4) «обстановка злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання»;
- 5) «особа злочинця» – «спосіб вчинення злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання».

М.Г. Щербаковський і Д.В. Андреев вважають, що зброя – це об'єкти (предмети, пристрої, матеріали, речовини, хімічні сполуки, біологічні істоти), спеціально розроблені, виготовлені та придатні для заподіяння ушкоджень аж до смертельних людям чи тваринам, а також руйнування природних утворень або антропогенних споруд [10, с. 14].

Звертаючись до судово-балістичної класифікації вогнепальної зброї, слід виокремити такі її види, як:

- 1) за призначенням (бойова, цивільна, спортивна, спеціальна, кримінальна, мисливська);
- 2) за способом виготовлення: а) заводська; б) кустарна; в) саморобна (виготовлена з використанням заводських деталей, повністю виготовлена зброя, перероблена (обрізи, переробка зі спеціальних пристроїв (рушниці для підводного полювання, будівельно-монтажних пістолетів, пневматичної зброї)), із роз-

свердлюванням ствола або його частини (стандартної вогнепальної зброї, газово-сигнальних револьверів і пістолетів));

- 3) за комплектацією та конструкцією каналів ствола зброї (нарізна, гладкоствольна, стволи «Парадокс» або зброя з комбінованими стволами);

- 4) за кількістю стволів (одноствольна, багатоствольна);

- 5) за кількістю набоїв у зброї (однзарядна, багатозарядна);

- 6) за особливостями конструкції зброї (пістолети, пістолети-кулемети, револьвери, кулемети, гвинтівки, автомати, рушниці, карабіни);

- 7) за довжиною ствола (короткоствольна, довгоствольна, середньоствольна);

- 8) за способом заряджання (дульно-зарядна, казнозарядна);

- 9) за класом (стандартна, нестандартна);

- 10) за характером ведення вогню (одиначного вогню, безперервного вогню, серійного вогню, комбінованого вогню);

- 11) за калібром (малого калібру (до 6,5 мм), середнього калібру (від 6,5 до 9 мм), великого калібру (більше 9 мм));

- 12) за способом перезаряджання та ступенем автоматизації (неавтоматична, автоматична);

- 13) за способом запалювання заряду (гнотова, запальна, кремнієва, капсульна);

- 14) за розміщенням капсульного складу в гільзі патрона (центрального бою, кільцевого бою, бокового бою) [3, с. 183–184].

Більшість вчених сходяться на тому, що всім видам зброї властива основна характеристика або безпосереднє цільове призначення – нанесення ушкоджень аж до смертельних людині, тваринам і додатково – знищення природних утворень або антропогенних споруд. На відміну від інших випадкових предметів, які можуть бути використані для нападу або захисту, зброя спеціально виготовляється з метою нанесення ушкоджень. Саме цільове призначення впливає на конструктивні особливості конкретних видів зброї та технологію її виготовлення [10, с. 9–10]. Крім того, науковці виділяють суттєві ознаки, притаманні зброї, а саме:

- 1) зброя є об'єктом матеріального світу у вигляді монолітних предметів, конструкцій, пристроїв, матеріалів, речовин, хімічних сполук, біологічних істот та ін.;

- 2) зброя створюється лише внаслідок цілеспрямованої діяльності людини;

- 3) основне призначення зброї – спричинення ураження, аж до летальних, живої цілі. Руйнівний вплив на флору, фауну, об'єкти неживої природи (природні та штучні) є факультативною ознакою зброї;

- 4) об'єкт, що використовується як зброя, повинен бути не тільки розроблений (сконструйований) і виготовлений, але і придатний для виконання свого призначення [10, с. 9–10].

Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної й охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21 серпня 1998 року № 622 (далі – Інструкція), визначено поняття вогнепальної зброї як зброї, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований

рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються внаслідок згоряння металюного заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані [1].

Постановою Пленуму Верховного суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 року № 3 (далі – постанова Пленуму) роз'яснено, що відповідно до Інструкції та інших нормативних актів до вогнепальної зброї, яка є предметом злочинів, передбачених ст. 262–264, 410 КК України, належать усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї, як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей). Відповідно до постанови Пленуму пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, спорядженими гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металюними снарядами несмертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні й освітлювальні засоби, котрі не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета злочинів, відповідальність за які настає за ст. 262, 263 КК України [7]. Отже, перераховані пристрої та зброя не є предметом кримінально-протиправного посягання досліджуваних злочинів.

З метою визначення предмета кримінально-протиправного посягання незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами розглянемо детальніше поняття та види зброї. Інструкція визначає поняття таких видів зброї, як:

1) бойова вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, призначена для ураження людини та (або) техніки;

2) охолощена зброя – пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню вражаючу здатність;

3) спортивна зброя – вогнепальна, пневматична або холодна зброя, призначена для ураження цілей під час спортивних тренувань і змагань, котра відповідає правилам спортивних змагань із видів спорту, визнаних в Україні, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, з урахуванням пропозицій відповідних всеукраїнських спортивних федерацій і правил спортивних змагань відповідної міжнародної спортивної федерації;

4) мисливська вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, що відповідає вимогам, установленим до мисливської зброї технічним регламентом, а за його відсутності – національним (галузевим) стандартом;

5) боєприпаси – спеціально виготовлені вироби одноразового використання, призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту;

6) холодна зброя – предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для одноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя у момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, для яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини [1].

Зуважимо, що до предмету кримінально-протиправного посягання злочину, передбаченого ст. 263, 263-1 КК України, належать вибухові пристрої або вибухові речовини. М.І. Скригонюк зазначає, що під вибуховими пристроями розуміють спеціально виготовлені пристрої, призначені для проведення вибуху з метою ураження людей чи пошкодження об'єктів, які складаються із заряду (вибухової речовини), конструктивно об'єднаного із засобом його ініціювання. Вибухові пристрої – це предмети, за своєю конструкцією призначені для ураження людей, тварин і пошкодження різних об'єктів через вибухову хвилю чи уламки, що отримали напрямок руху внаслідок термічного розкладу вибухових речовин або їх заміників. Злочинці використовують вибухові пристрої саморобного та промислового виготовлення. Вибухові пристрої саморобного вироблення – це ті, у яких хоча б один із елементів конструкції саморобного виробництва або застосоване непромислове складання. Інколи злочинці використовують саморобні вибухові речовини для вчинення злочину, тобто речовини, вироблені індивідуально, групою осіб завдяки хімічним сполукам різних компонентів, у тому числі промислового виробництва, різної форми та розмірів [9, с. 361–362].

Постановою Пленуму визначено, що до вибухових речовин належать порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню. Під вибуховими пристроями слід розуміти саморобні чи виготовлені промисловим способом вироби одноразового застосування, спеціально підготовлені та за певних обставин спроможні за допомогою використання хімічної, теплової, електричної енергії або фізичного впливу (вибуху, удару) створити вражаючі фактори – спричинити смерть, тілесні ушкодження чи істотну матеріальну шкоду – шляхом вивільнення, розсіювання або впливу токсичних хімічних речовин, біологічних агентів, токсинів, радіації, радіоактивного матеріалу, інших подібних речовин [7].

Розглянувши детально види зброї, які є предметом досліджуваних злочинів, слід акцентувати увагу на тому, що предмет кримінально-протиправного посягання незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є тотожним із кримінально-правовим поняттям предмету злочину. Так, предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, є вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої. Предмет злочину, передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України, – кинджали, фінські ножі, кастети та інша холодна зброя. Предметом злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України, є будь-яка вогнепальна зброя, у тому числі гладкоствольна мисливська, бойові припаси, у тому числі до гладкоствольної мисливської зброї, вибухові речовини та вибухові пристрої [4, с. 505].

Р.В. Мовчан зазначає, що предметом злочинного посягання вказаних злочинів є вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), у якій снаряд (куля, шрот) приводиться у рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші), основною ознакою якої є відповідність призначенню ураження живої цілі, знищення чи пошкодження навколишнього середовища та наявність достатньої кінетичної енергії для цього; холодна зброя – предмети, котрі відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї, чи інші предмети, які справляють колючий, колючо-ріжучий, рубаючий, роздроблюваний

або ударний ефект, конструктивно призначені для ураження живої цілі силою м'язів людини або дією механічного пристрою; бойові припаси – патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші зібрані вироби, споряджені вибуховою речовиною та призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи вчинення вибуху; вибухові речовини – порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки чи суміші, здатні вибухнути без доступу кисню, та вибухові пристрої, які є поєднанням вибухових речовин із засобами ініціювання вибуху – зовнішніми джерелами імпульсу для його здійснення (електродетонатором, капсуль-детонатором, вогнепровідним і детонаційним шнуром тощо) та засобами управління (годинниковими, радіокерованими, ударної дії), завдяки чому вони придатні для застосування [5, с. 9].

М.Г. Щербаковський та Д.В. Андреев за результатами проведеного дослідження констатують, що типовими предметами обігу зброї є:

- вогнепальна зброя (автомати: Калашникова – усіх моделей, карабін «Сайга», пістолет-кулемет системи Шпагина (ПКШ) «Скорпіон», пістолет-кулемет «Узі» та ін.; гранатомети: СПГ-9, РПГ-7, РПГ-18, РПГ-22, РПГ-26; пістолети: «Glock», «Beretta», «Colt», «Browning», «CZ», «Astra», «Bersa», «Grand Power», «Макарова», «Токарева» та ін.; револьвери: «Наган», «Smith & Wesson»; рушниці: мисливські, «Мосіна», СВТ, СВД, DSR та ін.) – 62% вивчених кримінальних проваджень;
 - боєприпаси (патрони, артилерійські снаряди) – 43%;
 - вибухові пристрої (гранати: Ф-1, РГД-5, РГН, ВОГ-25, постріли для підствольних гранатометів СПГ-9, РПГ-7; міни: МОН-40, МОН-50, МОН-90; запали; детонатори, капсуль-детонатори) – 34%.
 - вибухові речовини (тротил, тротилітові шашки, пластид, порох, гексаметилентріпероксиддіамін) – 23%;
 - холодна зброя (ножі, кастети, кортики, стилети, кинджали) – 18%;
 - сигнальні (стартові) пістолети, перероблені у вогнепальну зброю («Zoraki», «Atmaka», «Krab», «Blow») – 13%;
 - зброя нелетальної дії (газова, з гумовими кулями) – 6%;
 - вогнемети (РПО А («Джміль»), РПО 16) – 2%;
 - пляшки з «коктейлем Молотова» – 1% [10, с. 43].
- Крім того, серед вогнепальної зброї, що вилучається з незаконного обігу, найбільш популярними у злочинному середовищі є: пістолети (47%), саморобна вогне-

пальна зброя (24%), гвинтівки (13%), перероблена (обрізи) (12%), автомати (3%), кулемети (1%) [8, с. 394].

Висновки. Отже, до предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами належать:

1) бойова вогнепальна зброя (автомати: АКС 74У кал. 5,45 мм; АК-74 кал. 5,45 мм, АКМ кал. 7,62 мм; пістолети: ПМ кал. 9x18 мм; ФОРТ 12 кал. 9x18 мм; GLOCK кал. 9x19 мм; ТТ кал. 7,62x25 мм; кулемети: ПКМ кал. 7,62x54 мм; НСВТ кал. 12,7x108 мм; ДШК кал. 12,7x108 мм; револьвери: НАГАН кал. 7,62 мм; карабіни: СКС кал. 7,62x39 мм; СВТ кал. 7,62x54 мм та ін.);

2) спортивна зброя (ТОЗ-78-01 кал. 22Лг; ТОЗ-8 кал. 5,6 мм та ін.);

3) нарізна мисливська зброя (серійно виготовлена, саморобна, перероблена, а саме: мисливські гвинтівки, карабіни та шнурци, гладкоствольні рушниці зі сверловиною «парадокс» із нарізами 100–140 мм на початку або у кінці ствола, мисливські рушниці зі свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають поряд із гладкими і нарізні стволи, та ін.);

4) бойові припаси (до бойових припасів належать патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, а також заряджені патрони до гладкоствольних мисливських рушниць, мисливський порох і капсулі);

5) вибухові речовини (амоніти, амоніали, тротил, динаміт, порох, пластид, нітрогліцерин, гексаметилентріпероксиддіамін та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню);

6) холодна зброя (кинджали, фінські ножі, кастети та ін.).

З метою формування типового предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами нами проведено аналіз судової та слідчої практики розслідування вказаних злочинів. Так, за результатами вивчення 210 вироків суду, ухвалених у 2021–2022 роках за ст. 263, 263-1 КК України, встановлено, що до типового предмету кримінально-протиправного посягання незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами належать:

1) бойова вогнепальна зброя – 22,8%;

2) спортивна зброя – 1,4%;

3) нарізна мисливська зброя – 7,1%;

4) бойові припаси – 61,4%;

5) вибухові речовини – 2,9%;

6) холодна зброя – 4,3%.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98?find=1&text=%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE#Text>
2. Криміналістика : навчальний посібник / Берназ В.Д., Салтєвський М.В. Одеса : ОДУВС, 2010. 460 с.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В. О. Малярової. Харків : ХНУВС, 2018. 384 с.
4. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 : особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. Харків : «Право», 2013. 1040 с.
5. Мовчан Р.В. Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2023. 21 с.
6. Пономаренко Ю.Г. Характеристика предмета злочинного посягання в сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. *Право і Безпека*. 2002. № 4. С. 132–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2002_4_34
7. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами від 26 квітня 2002 року № 3 : постановою Пленуму Верховного суду України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>

8. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів : навчально-практичний посібник / за заг. ред. В.М. Комарницького. Северодонецьк : ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2019. 800 с.
9. Скригонюк М.І. Криміналістика : підручник. Київ : Атіка, 2005. 496 с.
10. Щербаківський М.Г., Андреев Д.В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків, 2021. 192 с.

References

1. Instruksiia pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia ta vykorystannia vohnepalnoi, pnevmatychnoi, kholodnoi i okholoshchenoi zbroi, prystroiv vitchyznianoho vyrobnytstva dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhennykh humovymy chy analogichnymy za svoimy vlastyvostiamy metalnymy snariadamy nesmertelnoi dii, ta patroniv do nykh, a takozh boieprypasiv do zbroi, osnovnykh chastyn zbroi ta vybukhovyykh materialiv : nakaz MVS Ukrainy vid 21.08.1998 № 622 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Instructions on the procedure for the manufacture, acquisition, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic, cold and cooled weapons, devices of domestic production for firing cartridges, equipped with rubber or similar in their properties metal projectiles of non-lethal action, and cartridges for them, and as well as ammunition for weapons, main parts of weapons and explosive materials] : nakaz MVS Ukrainy vid 21.08.1998 № 622 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98?find=1&text=%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE#Text>. [in Ukrainian].
2. Kryminalistyka : navch. pos. (2010) / Bernaz V.D., Saltevsykyi M.V. [Forensics]. Odesa : ODUVS. 460 s. [in Ukrainian].
3. Kryminalistyka : pidruchnyk : u 2 t. T. 1. (2018) / za zah. red. A.F. Volobuieva, R.L. Stepaniuka, V.O. Maliarovoi. [Forensics]. Kharkiv : KhNUVS. 384 s. [in Ukrainian].
4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar : u 2 t. / T. 2 : osoblyva chastyna (2013) / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in. [Criminal Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. Kharkiv : "Pravo". 1040 s. [in Ukrainian].
5. Movchan R.V. (2023). Rozsliduvannia nezakonnogo povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy, vybukhovymy rechovynamy ta vybukhovymy prystroiamy : avtoref.dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. [Investigation of illegal handling of weapons, ammunition, explosives and explosive devices]. Kyiv. 21 s. [in Ukrainian].
6. Ponomarenko Yu.H. (2002). Kharakterystyka predmeta zlochnynoho posiahannia v sferi nezakonnogo obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn, yikh analogiv abo prekursoriv. Pravo i Bezpeka. [Characteristics of the subject of a criminal offense in the field of illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors]. № 4. S. 132–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2002_4_34. [in Ukrainian].
7. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonne povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy, vybukhovymy rechovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy vid 26.04.2002 № 3 : postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. [On judicial practice in cases of kidnapping and other illegal handling of weapons, ammunition, explosives, explosive devices or radioactive materials]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>. [in Ukrainian].
8. Rozsliduvannia zlochnyniv, shcho vchyniautsia u sferi obihu vohnepalnoi zbroi ta boieprypasiv : navch. prakt. posib. (2019) / za zah. red. V.M. Komarnytskoho. Sievierodonetsk. [Investigation of crimes committed in the sphere of circulation of firearms and ammunition] : LDUVS im. E.O. Didorenka. 800 s. [in Ukrainian].
9. Skryhoniuk M.I. (2005). Kryminalistyka : pidruchnyk. [Forensics]. Kyiv : Atika. 496 s. [in Ukrainian].
10. Shcherbakovskyy M.H., Andriev D.V. (2021). Rozsliduvannia nezakonnogo obihu zbroi : monohrafiia. [Investigation of illegal arms trafficking]. Kharkiv. 192 s. [in Ukrainian].

Otryshko Artem,

Postgraduate Student

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4584-9168>

THE SUBJECT OF THE CRIMINAL OFFENSE OF ILLEGAL HANDLING OF WEAPONS, AMMUNITION OR EXPLOSIVES

Studying the forensic characteristics of illegal handling of weapons, ammunition or explosives requires delineating the subject of the criminal offense of the specified crimes, defining its concept, content and significance in the investigation methodology.

The subject of criminal trespass includes material objects that are the embodiment of social relations, trespassing on which is punishable as a criminal offense. The study of scientific developments shows that the subject of the criminal offense of the crimes provided for in art. art. 263, 263-1 of the Criminal Code of Ukraine are weapons, namely such types as combat firearms, sports weapons, melee weapons, rifled hunting weapons, ammunition, explosives. Weapons pose a threat to people's lives and health, becoming a tool for committing serious crimes. The circulation of weapons among the civilian population without the permission prescribed by law causes an increase in the level of crime, the complication of the criminogenic situation, the commission of serious crimes against life and health, the use of weapons in the criminal activities of organized criminal groups and criminal organizations.

The article focuses on the relationship between the elements of the forensic characteristics of illegal handling of weapons, ammunition or explosives. In particular, correlations between the subject of a criminal offense and other elements of the forensic characteristics of the specified crimes are depicted in the following form: "the person of the criminal" – "the subject of the criminal offense"; "method of committing a crime" – "subject of a criminal offense"; "traces of a crime" – "the subject of a criminal offense"; "circumstances of the crime" – "object of the criminal offense"; "the person of the criminal" – "the method of committing the crime" – "the subject of the criminal offense".

Based on the results of the analysis of investigative and judicial practice, it was determined that the typical subject of the criminal offense of illegal handling of weapons, ammunition or explosives includes: 1) combat firearms; 2) sporting weapons; 3) rifled hunting weapons; 4) combat supplies; 5) explosive substances; 6) melee weapons.

Key words: forensic characteristics, subject of a criminal offense, weapon, illegal handling of weapons, ammunition or explosives.